

Aktyvios Europos pilietybės pasas

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Sveiki atvykę į Europos Sąjungą (ES), pirmąją pasaulyje tarpvalstybinę dalyvaujamąją demokratiją!

Būdamas ES pilietis turite teisę daryti poveikį taisyklėms, kurios taikomos daugiau kaip 500 mln. žmonių 28 valstybėse narėse. Turbūt pasakysite – puiku, tačiau kaip praktiškai pasiekti, kad mano balsas būtų išgirstas? Šis Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) leidinys yra tiesioginis atsakymas į jūsų klausimą. Tai – pradedantiesiems skirtas aktyvios pilietybės ir dalyvaujamosios demokratijos Europoje vadovas.

EESRK „Aktyvios Europos pilietybės pasas“ pavienius asmenis, pilietinės visuomenės organizacijas ir jų idėjas susieja su ES institucijomis ir visame žemyne priimamais sprendimais. Jame pateikiamos trumpos įvairių dalyvavimo priemonių gairės, faktinė medžiaga, bendroji informacija, orientyrai ir priemonės, įskaitant glaustą informaciją apie Europos piliečių iniciatyvą (EPI) – naują ir potencialiai labai galingą, piliečiams galią suteikiantį tarpvalstybinį, tiesioginį ir skaitmeninį mechanizmą, kuris buvo sukurtas prieš penkerius metus.

Pagrindinė šio leidinio idėja – padėti jums rasti būdą būti išgirstam pirmiausia sau pačiam užduodant keletą esminių klausimų. Ar jums rūpimas klausimas iš tikrųjų yra ES lygmenis? Galbūt tikslingiau būtų pradėti vietos lygmeniu? O jei jūsų idėja svarbi Europos lygmeniu, kaip tuomet būtų galima ją veiksmingiau ir sėkmingiau įgyvendinti? Kartais gali pakakti

tiesiog parašyti laišką savo šalies Europos Parlamento nariui. O gal vis dėlto turėtumėte teikti peticiją Europos Parlamentui? Galbūt vertėtų prisijungti prie pilietinės visuomenės organizacijos ar net politinės partijos ir iškelti savo kandidatūrą?

Ši nedidelė 23 kalbomis išleista brošiūra turėtų jums padėti aktyvios pilietybės ir dalyvaujamosios demokratijos Europos Sąjungoje srityse pasirinkti palankų laiką (kada turėtumėte pradėti aktyviai veikti?), komandą (su kuo turėtumėte suvienyti jėgas?) ir priemones (kokia esama dalyvavimo priemone turėtumėte naudotis?).

Tai jūsų balsas! Tai jūsų Europa! Tai jūsų Aktyvios Europos pilietybės pasas!

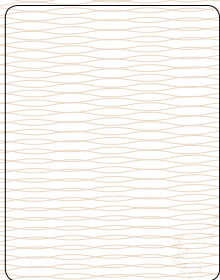

- 4 | **MANO PILIETYBĖS**
Asmens duomenų puslapis
- 5 | **TRUMPAS VADOVAS**
| Aktyvią Europos pilietybę
- 8 | **NAVIGATORIUS**
| Vietos, regionų, nacionalinę ir tarpvalstybinę žmonių galią
- 10 | **MANO BALSAS EUROPOJE**
Sveiki atvykę į didžiąją Europos politikos areną
- 12 | **KAIP TEISINGAI PASIRINKTI**
Jūsų idėjos, problemos, laikas, komanda ir priemonė
- 14 | **EUROPINIAI KLAUSIMAI**
Nuo žemės ūkio iki mokslinių tyrimų
- 16 | **DALYVAVIMO PRIEMONIŲ RINKINYS**
Skundas, patarimai, konsultacijos, iniciatyvos ir kiti būdai
- 19 | **EPI VADOVAS**
Kaip naudotis Europos piliečių iniciatyva
- 28 | **TARPVALSTYBINIS TILTAS**
Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas
- 30 | **PARAMOS CENTRAS**
Pilietinė visuomenė ir piliečių žiniasklaida

MANO PILIETYBĖS

Asmens duomenų puslapis

Šis **Aktyvios Europos pilietybės pasas** išduotas

.....
(vardas, pavardė)

.....
(kontaktiniai duomenys)

galinčiam balsuoti piliečiui (pažymėkite, jei taikoma)

- savivaldybė.....
- rajonas, regionas, sritis.....
- ..... (šalies pavadinimas)
- Europos Sąjunga
- ..... (kitas politinis subjektas)
- ..... (kitas politinis subjektas)

Nesate tikras, koks yra jūsų kaip piliečio statusas? Pasitikrinkite savo (kelionės) pasą ar nacionalinę tapatybės kortelę arba pasikonsultuokite su informacijos pareigūnu savo gimtajame mieste. Prireikus pagalbos naudojantis šiuo leidiniu kreipkitės citizensinitiative@eesc.europa.eu.

Nepamirškite, kad balsuoti galinčio piliečio statusas jums leidžia naudotis tam tikromis dalyvaujamosiomis (ir kitomis) teisėmis siekiant, kad jūsų balsas būtų išgirstas. Šiame leidinyje pateikiamas pirminis šių priemonių vadovas. Jis orientuotas į Europos Sąjungos lygmenį, tačiau jame galima rasti keletą nuorodų ir patarimų dėl aktyvios pilietybės galimybių vietas, regionų ir nacionalinių lygmeniu.

Toliau sužinosite daugiau apie savo teises, galimybes ir poveikio lygmenį.

TRUMPAS VADOVAS

Į Aktyvią Europos pilietybę

1. Jūsų pagrindinės teisės

„ES piliečio“ statusas suteikia keturių rūšių politines teises ir laisves:

- laisvai judėti, apsigyventi ir dirbti ES valstybių narių teritorijoje,
- naudotis bet kurios valstybės narės diplomatinę įstaigų apsauga trečiojoje šalyse,
- balsuoti ir būti renkamu vietas ir ES lygmeniu bet kurioje valstybėje narėje,
- dalyvauti ES teisėkūros procese, pavyzdžiui, teikiant peticiją Europos Parlamentui ir organizuojant ir (arba) remiant Europos piliečių iniciatyvą (EPI).

2. Šiek tiek istorijos

Ar prisimenate 1993 m. lapkričio 1 d.? Šią dieną visų valstybių narių piliečiai įgijo naują teisinį „Europos Sąjungos piliečių“ statusą. Būtent šią dieną (ekonominę) „Europos bendriją“ pakeitė (politinė) „Europos Sąjunga“. Tai buvo ir vis dar tebėra naujovė pasaulyje ir istorijoje – niekur kitur pasaulyje piliečiai neturi tarpvalstybinių teisių aktyviai dalyvauti rengiant teisės aktus už nacionalinių valstybių ribų. Prieš oficialiai paskelbiant ES pilietybę buvo laipsniškai plečiamos valstybių narių piliečių teisės ir pareigos, įskaitant laisvą judėjimą (nuo 1957 m.) ir tiesioginio balsavimo teises renkant Europos Parlamentą (nuo 1979 m.).

3. Dar nesate ES pilietis?

Tėra vienas būdas tapti Europos Sąjungos piliečiu. Turite būti arba tapti vienos iš (dabartinių) 28 valstybių narių turinčiu teise balsuoti piliečiu. Kitais žodžiais tariant, kito būdo įgyti šį statusą, jei nesate vienos iš valstybių narių pilietis, nėra. Tai reiškia, kad ES pilietybę papildo vietos, regiono ir nacionalinę pilietybę, bet jokių būdu jos nepakeičia. Tačiau nacionalinės pilietybės teisės aktai ES labai skiriasi, įskaitant rinkimų teises amžiu (Austrijoje vietoj 18 m. nustatytas 16 m. rinkimų teisės amžius), dvigubos pilietybės apribojimus (kai kuriose valstybėse narėse tai yra susieta su kilme) ir netgi galimybę pasirinkti pilietybę (Farerų salose gyvenantys Danijos piliečiai gali pasirinkti ES pilietybę).

Tapkite aktyviu ES piliečiu jau dabar!

Būkite informuotas!

Galbūt jums jau žinoma, kad Europos Sąjunga yra gana sudėtinga teisinė ir politinė sistema. Tačiau svarbu yra tai, kad jūs turite teisę tiksliai žinoti, kas vyksta. Iš esmės galite prašyti informacijos ir ją gauti apie viską, kas vyksta Sąjungoje. Jūs taip pat turite įstatymo numatytą teisę „susipažinti“ su visų ES institucijų dokumentais. Šios teisės yra įtvirtintos Europos pagrindinių teisių chartijos 42 straipsnyje ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 15 straipsnyje.

Tarnyba „Europe Direct“ į jūsų klausimus apie ES atsakys jūsų gimtąja kalba (Interneto svetainės adresas: <http://europa.eu/europedirect/>, Tel.: 00 800 6 7 8 9 10 11 (dienos metu)). Pirminį atsakymą gausite per tris darbo dienas; be to, galite naudotis internetine pokalbių svetaine. Ši paslauga apima nemokamą (tam tikrų) ES leidinių pristatymą paštu.

Daugiau informacijos apie esamas priemones rasite šio leidinio dalyje „Mano balsas Europoje“.

Dalyvaukite konsultacijose!

Kadangi Europos Sąjungos taisyklės ir įstatymai daro didelį poveikį mūsų kasdieniam gyvenimui, svarbu žinoti, kad viešajam sprendimų priėmimo procesui ES yra teisiškai privalomas atvirumas ir gebėjimas reaguoti. Todėl ES institucijos privalo palaikyti „atvirą, skaidrų nuolatinį dialogą“ (Lisabonos sutarties 11 straipsnio 2 dalis) ir siekiant „užtikrinti Sąjungos veiksmų nuoseklumą ir skaidrumą plačiai konsultuotis su suinteresuotomis šalimis“ (Lisabonos sutarties 11 straipsnio 3 dalis).

Tarnyba „Jūsų balsas Europoje“ suteikia bendrą prieigą prie vykstančių konsultacijų ir viešųjų diskusijų, susijusių su Europos politikos formavimo procesu: <http://ec.europa.eu/yourvoice>. Prisiregistravę jūs netgi galite paprašyti jums siųsti pranešimus el. paštu ir kviesti jus dalyvauti oficialiame konsultacijų procese.

Dalyvaukite!

Europos Sąjunga – šiuolaikinė atstovaujamoji demokratija, kurioje visuomenė daro netiesioginį (per Parlamentą) ir tiesioginį (dalyvaudami) poveikį. Pagrindinės ES chartijos, sutartys ir teisės aktai atitinka Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 21 straipsnį, kuris nustato, kad „kiekvienas turi teisę <... > dalyvauti valdant savo šalį“, ir pirmą kartą pasaulio istorijoje šiuos principus įgyvendina tarpvalstybiniu lygmeniu.

Kitais žodžiais tariant, turite visas teises ir esate labai kviečiamas aktyviai dalyvauti ES politikos formavimo procese, pavyzdžiui, prisijungiant prie Europos Parlamente (www.europarl.europa.eu) atstovaujamos politinės partijos arba dalyvaujant jos veikloje, taip pat teikiant peticiją EP (petiport. europarl.europa.eu). Pati galingiausia dalyvaujamosios demokratijos ES priemonė (šiuo metu) yra Europos piliečių iniciatyva (ec.europa.eu/citizens-initiative), leidžianti jums nustatyti Europos Sąjungos darbotvarkę.

NAVIGATORIUS

Į Vietos, regionų, nacionalinę ir tarpvalstybinę žmonių galią

Sveiki, visagali pilieti!

Gyvenimą galima pakeisti! Nuo jūsų, jūsų draugų ir mūsų visų priklauso, ar bus išgirstas mūsų balsas ir ar (nors kiek) pagerinsime mūsų miestą, regioną, šalį, Europą ir pasaulį. Taigi, pirmyn!

Mano gyvenamoji vieta: savivaldybės lygmuo

Kalbant apie aktyvią pilietybę ir dalyvaujамąją demokratiją jūsų gimtasis miestas ko gero yra pati svarbiausia vieta. Nors jūsų savivaldybė ir yra žemiausias valstybės valdžios lygmuo, ji valdo tokias svarbias sritis kaip atliekų tvarkymas, vietos infrastruktūra, kartais net pradinį lavinimą ir socialinės gerovės paslaugas. Be to, savivaldybių lygmuo glaudžiai susijęs su teisėkūra nacionaliniu ir Europos lygiu ir atlieka labai svarbų vaidmenį įgyvendinant įvairias taisykles ir teisės aktus.

Savo vietos administracijoje pasiteiraukite informacijos pareigūno, kokį poveikį galite daryti, kaip ir kada.

Visoje Europos Sąjungoje yra beveik 90 000 vietos demokratijų, iš kurių daugelis atsakingos už didelę bendro mokesčių surinkimo dalį ir įvairių dalyvavimo teisių taikymą savo piliečiams, įskaitant netiesioginius (per politines partijas ir vietos parlamentus) ir tiesioginius kanalus (inicijatyvas ir referendumus).

Mano regionas: srities lygmuo

Be savivaldybės ir jūsų šalies lygmens, yra vienas ar keletas regioninės valdžios lygmenų (bent 25 iš 28 valstybių narių). Šiuo metu ES yra apie 1 636 tokių regioninių demokratijų. Kelete federalinių valstybių narių sritims suteiktas didelis suverenumas: jos turi savo konstituciją, didelę įstatymų leidžiamąją valdžią ir nemažas mokesčines įplaukas, tačiau kitose ES valstybėse narėse sritis ir (arba) regionai iš esmės atlieka administravimo vaidmenį (ten rinkimai nerengiami).

Priklausomai nuo jūsų srities arba regiono statuso jūsų politinio dalyvavimo teisės gali būti platesnės arba siauresnės, įskaitant netiesioginius (per politines partijas ir vietos parlamentus) ir tiesioginius kanalus (inicijatyvas ir referendumus).

Daugiau informacijos galima rasti Regionų komiteto, kuris yra Europos Sąjungos regionų ir vietos atstovų asamblėja, interneto svetainėje (cor.europa.eu).

Mano šalis: nacionalinis lygmuo

Valstybės narės politinių ir teisinių galių ir viešųjų finansų kontrolės požiūriais, yra vienintelis svarbiausias valdymo lygmuo Europos Sąjungoje. Dėl šios priežasties valstybės narės (ar kelių valstybių) pilietybė yra itin svarbi jūsų galimybei būti išgirstam ir daryti poveikį viešajam sprendimų priėmimo procesui.

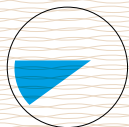
Galimybės naudotis dalyvaujamosiomis politinėmis teisėmis nacionaliniu lygmeniu 28 valstybėse narėse labai skirtingos. Nors visos šalys turi rinkimų teises, įskaitant visuotinio balsavimo teisę ir teisę kelti kandidatūrą nacionaliniuose rinkimuose, apie du trečdaliai šalių savo piliečiams taip pat suteikia galimybę pateikti savo pasiūlymus teikiant peticijas ir iniciatyvas ir (mažesniame šalių skaičiuje) savo nuomonę dėl esminių klausimų pareikšti referendume.

Dalyvavimo galimybių nacionaliniu lygmeniu apžvalgą ir išsamesnės informacijos rasite interneto svetainėje „Tiesioginės demokratijos navigatorius“ (direct-democracy-navigator.org) arba kreipkitės į savo nacionalinio parlamento informacijos tarnybą.

Mano Europa: tarpvalstybinis lygmuo

Europos Sąjunga yra pirmoji pasaulyje tarpvalstybinė demokratija. Būdamas ES pilietis turite visapusiškas galimybes pareikšti savo nuomonę balsuodami ir (arba) keldami savo kandidatūrą į ES Parlamentą arba tiesiogiai pareikšdami savo nuomonę teikiant peticiją (Parlamentui) ir iniciatyvą (Komisijai). Ir tai dar ne viskas!

Būdamas ES pilietis galite kelti savo kandidatūrą į Europos Parlamentą (kiti rinkimai vyks 2019 m. gegužės mėn., išsamiau apie tai skaitykite kitame puslapyje), teikti skundą (ombudsman.europa.eu), gauti pagalbą sprendžiant jūsų problemą (europa.eu/solvit), viešai pareikšti savo nuomonę (europa.eu/yourvoice), teikti peticiją Europos Parlamentui (petiport.europarl.europa.eu) ar pradėti Europos piliečių iniciatyvą (ec.europa.eu/citizens-initiative).

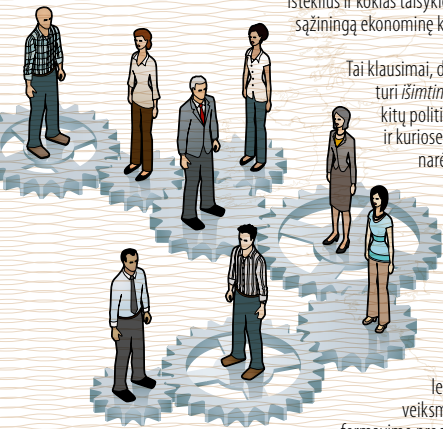

MANO BALSAS EUROPOJE

Sveiki atvykę į didžiąją Europos politikos areną

Sveiki atvykę į didžiąją Europos politikos areną

Europos valdymas yra svarbus kaip niekad anksčiau. ES lygmeniu priimti sprendimai daro didelį poveikį kasdieniam mūsų gyvenimui vietos, regionų ir nacionaliniu lygmeniu. Europos Sąjungoje susitariame tokiems klausimams kaip laisvoji prekyba su kitomis šalimis, kaip išsaugoti mūsų jūrų išteklius ir kokias taisykles taikyti siekiant užtikrinti laisvą ir sąžiningą ekonominę konkurenciją.

Tai klausimai, dėl kurių ES, remdamasi savo Sutartimis, turi *išimtinę kompetenciją*. Be to, esama daug kitų politikos sričių, kurias ES gali reglamentuoti ir kuriose *dalijasi kompetencija* su valstybėmis narėmis. Socialinė sanglauda, aplinka, vartotojų apsauga, energetika, transportas ir visuomenės sveikata – tai tik keletas iš jų.

Kadangi ES yra šiuolaikinė atstovaujamoji demokratija su sudėtinga bendrų įgaliojimų ir specializuotų institucijų sistema, pavieniam ES piliečiui ne visuomet lengva reikiamu metu ir naudojant veiksmingiausią priemonę nustatyti politikos formavimo procesą, jį įvertinti ir daryti jam poveikį.

Pirmiausia turime susipažinti su įvairiais būdais, kaip mes, piliečiai, galime rinkti įvairias institucijas ir suinteresuotuosius subjektus ir pavesti jiems tam tikras užduotis, kai sprendimai priimami ES lygmeniu:

1. Du kartus per penkerius metus renkame parlamentą savo šalies sostinėje ir Europos Sąjungoje. Čia jums suteikta galimybė iškelti savo kandidatūrą ir būti išrinktam.

– Rinkimai į nacionalinį parlamentą yra labai svarbūs ES sprendimų priėmimo procesui, nes jie daro poveikį nacionalinės vyriausybės sudėčiai (daugeliu atvejų ir valstybės vadovui). Nacionalinė vyriausybė dalyvauja Europos Vadovų Taryboje ir Europos Sąjungos Taryboje – vienoje iš svarbiausių ES institucijų. Tačiau nacionalinis parlamentas taip pat turi teisę pareikšti savo nuomonę vykstant ES teisėkūros procesui.

– Europos Parlamento (EP) rinkimai yra viena iš galingiausių priemonių visuomenei ES lygmeniu daryti tiesioginį poveikį. Taip yra todėl, kad metams bėgant EP galios ES teisėkūros procese labai sustiprėjo ir daugeliu atvejų dabar jos prilygsta Europos Sąjungos Tarybos (kurią sudaro valstybių narių vyriausybės) galioms.

2. Be to, reikia pažymėti, kad tiesioginiai rinkimai į nacionalinius parlamentus ir Europos Parlamentą daro didelį netiesioginį poveikį, pavyzdžiui, nacionalinės vyriausybės ir Europos Parlamentas padeda suformuoti Europos Komisiją. Tai yra ES vykdomoji institucija, kuri atsakinga už teisės aktų siūlymą, sprendimų įgyvendinimą ir įprastų reikalų tvarkymą. Europiečių sprendimai rinkimuose formuoja netgi kitų ES institucijų sudėtį, įskaitant teismines institucijas, ombudsmeno institutą ir patariamąjį Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą (EESRK).

3. Europos Sąjunga nėra vien tik netiesioginė demokratija. Tai – šiuolaikinė atstovaujamoji demokratija, kuri grindžiama kasdieniu ES piliečių dalyvavimu. Šis Europos Sąjungos sutartyje įtvirtintas pamatinis principas daro labai didelį poveikį Europos Sąjungos veikimui. Trumpai tariant, ne tik rinkimų dieną ES piliečiai yra Europos politikos arenoje – tai vyksta kiekvieną dieną! Dėl šios priežasties ES parengė (ir vis dar rengia) išsamų dalyvavimo priemonių rinkinį, kuris tarpusavyje susieja piliečius, institucijas, politikos formavimo procesus ir sprendimus.

4. Nors ir turite teisę kiekvieną dieną dalyvauti tvarkant ES reikalus, tačiau daugelis iš mūsų neturi tam laiko, praktinės patirties ir išteklių. Todėl labai svarbu pasirinkti palankiausią laiką, geriausius partnerius ir tinkamiausias priemones, kad jūsų balsas būtų išgirstas veiksmingai ir tvariai. Siekdamas šio tikslo galite pasirinkti veikiau nuolatinį vaidmenį (pavyzdžiui, kaip išrinktas pareigūnas, darbuotojas ar pilietinės visuomenės atstovas) arba labiau konkrečiu klausimu grindžiamą požiūrį, o tai 99 iš 100 atvejų gali būti vienintelis būdas suderinti jūsų kaip aktyvaus ES piliečio vaidmenį su visais kitais jūsų vaidmenimis visuomenėje, privačiame gyvenime ir profesinėje veikloje.

KAIP TEISINGAI PASIRINKTI

Jūsų idėjos, problemos, laikas, komanda ir priemonė

Taigi, jūs turite puikią idėją. Dabar laikas užduoti klausimus ir į juos atsakyti.

Europos piliečiai, dabar viskas priklauso nuo jūsų! Galbūt jums kilo puiki mintis, kaip pakeisti Europą, o gal tik susidūrėte su nedidele problema steigdamas įmonę kitoje šalyje. Gal jūs norite pradėti svarbią kampaniją prieš galiojančius ES teisės aktus, o gal tik pateikti skundą dėl ES pareigūno veiksmų. Galima rasti tūkstantį ir vieną priežastį tapti aktyviu ES piliečiu, bet pirmiausia jums reikia atsakyti į keletą svarbių klausimų.

Jūsų problema: ar ji Europos lygmens?

Europos Sąjunga sprendžia daugybę dalykų. Vieni pasakytų, kad per daug, o kiti – kad per mažai. Tačiau, nepaisant šios svarbios diskusijos, ES turi gana aiškų politikos klausimų (remiantis Sutartimis ir visų valstybių narių sutarimu), kuriems spręsti ji turi išimtinę, pasidalijamąją ar papildomąją kompetenciją, sąrašą. Taigi, kilus kokiam nors klausimui, pirmiausia pasitikrinkite, ar jūsų idėja arba problema yra europinio pobūdžio. Gali paaiškėti, kad šį klausimą galima veiksmingiau išspręsti vietos, regionų ar nacionaliniu lygmeniu.

Jūsų pasirinktas laikas: ar palankus metas pradėti aktyviai veikti?

Laiko pasirinkimas yra labai svarbus norint, kad jūsų balsas būtų išgirstas. Jūs galite pradėti per anksti, ir niekas to nepastebės, arba pavėluoti, kai diskusijos jau bus pasibaigusios (arba bus paskutiniame etape). Tačiau tai didelė galimybė tapti aktyviam. Jei norite pristatyti gana naują idėją, jums reikės daug kantrybės ir išteklių, kad patrauktumėte dėmesį ir sulauktumėte reakcijos, tačiau jūs galite palyginti laisvai pasirinkti metą, kada imtis veiksmų. Tačiau jei norite daryti poveikį ES lygmeniu jau vykstančioms viešosioms diskusijoms tam tikru klausimu, turite pasitikrinti, kokiame (teisėkūros) proceso etape jos yra. Šiuo tikslu jums gali būti labai naudinga viešoji interneto svetainė EUR-LEX (eur-lex.europa.eu). Nuo jūsų pasirinkto laiko priklausys, kokių jums reikės partnerių ir kokias dalyvavimo priemones pasirinksite.

Jūsų komanda: ar ateityje planuojami kolektyviniai veiksmai?

Norint europinį klausimą spręsti Europos lygmeniu, daugeliu atvejų reikės tvirtos partnerystės su kitais piliečiais ir (arba) pilietinės visuomenės organizacijomis. To priežastis gana aiški – kad galėtumėte daryti poveikį, jums pirmiausia reikia įtikinti daugelį kitų: ir ES piliečių, ir dirbančių išrinktuose organuose ir ES institucijose. Tačiau kartais tvirti ir ryžtingi individualūs veiksmai taip pat gali daug ką pakeisti: visų pirma tokiais atvejais, kai esate nukentėjęs nuo netinkamo administravimo, jei manote, kad pažeidžiamos jūsų teisės arba jei jūs paprasčiausiai galite atkreipti dėmesį į plačiąjai visuomenei aktualią problemą. Kita vertus, gali būti labai naudinga siekti kuo platesnio atgarsio įvairiose šalyse, nes tokiu atveju jūsų problema, pasiūlymas ar idėja sulauks didesnio susidomėjimo ir geresnio ES institucijų vertinimo, jei jus remia tikra Europos aktyvių piliečių komanda. Pavyzdžiui, Europos piliečių iniciatyvos atveju netgi yra nustatytas reikalavimas, kad jūsų iniciatyvos organizatorių grupę turi sudaryti bent septyni ES piliečiai iš mažiausiai septynių skirtingų ES valstybių narių.

Jūsų priemonė: kokią dalyvavimo formą pasirinkti?

Sėkmė priklausys nuo to, ar savo problemai pasirinkote geriausią esamą dalyvavimo priemonę. Dauguma priemonių yra sukurtos bendrai naudotis piliečių grupei (ar netgi pilietinės visuomenės organizacijoms), tačiau jomis gali naudotis ir pavieniai piliečiai, pavyzdžiui, pateikti skundą ombudsmenui, spręsti tarpvalstybinį klausimą padedant internetiniam problemų sprendimų tinklui SOLVIT ar teikti peticiją Europos Parlamentui. Tačiau pasirinkus kitas dalyvavimo priemones, pavyzdžiui, Europos piliečių iniciatyvą, jau pradžioje reikės kolektyvinių veiksmų. Daugeliu atvejų ES lygmens dalyvaujamuosius projektus galima vykdyti internetu, o tai yra didelis palengvinimas. Taigi, tam, kad jūsų balsas būtų išgirstas, jums nereikės pirkti pašto ženklų. Galbūt kažkuriame etape jums reikės vykti į Briuselį susitikti su institucijų atstovais arba į kitoje sienos pusėje esantį kaimą, kuriame turite palaikančių jūsų idėją.

Gali prireikti nemažai laiko šiuos klausimus įvertinti ir į juos atsakyti. Tačiau jūs ketinate pakeisti Europos Sąjungą – tarpvalstybinę politinę daugiau kaip 500 mln. žmonių bendruomenę – todėl tinkamas jūsų pasirengimas yra jūsų sėkmės raktas. Taigi, apdairiai planuokite ir pradėkite aktyviai veikti!

EUROPINIAI KLAUSIMAI

Nuo žemės ūkio iki mokslinių tyrimų

Europiniai klausimai yra svarbūs vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis

Karštai diskutuojama apie galimą ES teisės aktų poveikį nacionalinei, regionų ir vietos politikai. Mokslinių tyrimų rezultatai gali būti labai įvairūs – tai priklauso nuo pasirinkto metodo. Tačiau visada pabrėžiama, kad tam tikrose srityse, pavyzdžiui, aplinkos apsaugos ar finansinio reguliavimo, ES lygmeniu priimti sprendimai višiemis kitiems valdžios lygmenimis taip pat daro didelį poveikį. Kitais žodžiais tariant, tai, kas vyksta ES, yra gyvybiškai svarbu kiekvienam Europos piliečiui visais lygmenimis. O tam, kad jūsų balsas būtų išgirstas, labai svarbu suprasti, kas priima sprendimus tam tikrais europiniais klausimais.

Remiantis Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV 1 antraštinė dalis), Europos Sąjungai suteiktos trys skirtingos kompetencijos: išimtinė (ES viena priima sprendimus), pasidalijamoji (ES sprendimus priima su valstybėmis narėmis) ir papildomoji (ES padeda valstybėms narėms). Remiantis šiais įgaliojimais tam tikrų sričių politika formuojama įgyvendinimo aktais, reglamentais, direktyvomis, teisės aktais ar paprasčiausiai institucijų sprendimais nedarant jokie formalus poveikio teisėkūrai. Be to, Parlamentas, Teismai, patariamieji organai, pavyzdžiui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, ir pan. priima sprendimus, kurie suteikia postūmį, turi įtakos ir pasekmių visų pirma kitiems valdymo lygmenimis.

Išimtinai ES kompetencijai priskiriamos sritys

- muitų sąjunga,
- vidaus rinkos veikimui būtinų konkurencijos taisyklių nustatymas,
- pinigų politika valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro,
- biologinių jūrų išteklių apsauga pagal bendrą žuvininkystės politiką,
- bendra prekybos politika,
- tarptautinių susitarimų sudarymas, kai jų sudarymas yra numatytas Sąjungos teisėkūros procedūra priimtu aktu.

Pasidalijamajai ES kompetencijai priskiriamos sritys

- vidaus rinka,
- Sutartyje apibrėžti socialinės politikos aspektai,
- ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda,
- žemės ūkis ir žuvininkystė, išskyrus biologinių jūrų išteklių apsaugą,
- aplinkosauga,
- vartotojų apsauga,
- transportas,
- transeuropiniai tinklai,
- energetika,
- laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė,
- Sutartyje apibrėžti bendrų visuomenės sveikatos saugos problemų aspektai,
- moksliniai tyrimai, technologinė plėtra ir kosmosas.

ES papildomajai ir koordinuojamajai kompetencijai priskiriamos sritys

- ekonominė politika,
- užimtumo politika,
- socialinė politika,
- žmogaus sveikatos apsauga ir gerinimas,
- pramonė,
- kultūra,
- turizmas,
- švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas,
- civilinė sauga,
- administracinis bendradarbiavimas.

Remdamasis šiuo sąrašu (ir ES sutartyse įtvirtintu jo pagrindu) galite savo veiksmus pritaikyti pagal atitinkamą (išimtine, pasidalijamąją ar papildomąją) kompetenciją ir apsvarstyti galimybę imtis papildomų veiksmų nacionaliniu (ar kitu) lygmeniu tuo atveju, kai ES kompetencija yra pasidalijamoji ar papildomoji. Gali kilti rimtų problemų dėl pasiūlymų imtis veiksmų, kurie nepatenka į šį išsamų Europos klausimų sąrašą, nes visų pirma ES institucijai, kuriai norite perduoti savo idėją, bus sunku įvertinti, ar jūsų pasiūlymas priimtinas.

Susijusių klausimų apžvalgą, įskaitant nuorodas į Sutartį, galima rasti šioje interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/competences?lg=lt>.

DALYVAVIMO PRIEMONIŲ RINKINYS

Skundas, patarimai, konsultacijos,
iniciatyvos ir kiti būdai

Tarpvalstybinio dalyvavimo priemonių rinkinys: sunku pasirinkti?

Laikui bėgant Europos Sąjunga tapo daugiau nei tik dar vienas tarpvyriausybinių organas, kuriame nacionalinių vyriausybių atstovai susitinka priimti sprendimus už uždarytų durų: buvo pateikti pasiūlymai dėl dalyvavimo priemonių, įdiegti praktiniai mechanizmai, o esami buvo peržiūrėti siekiant, kad aktyvi ES pilietybė ir dalyvaujamoji demokratija tarpvalstybinio lygmeniu būtų daugiau nei tik graži idėja – kad tai būtų kasdienė praktika.

Taigi, prieš imdamasis veiksmų kaip ES pilietis ir išskeldamas savo idėją, rūpinimą klausimą ar pasiūlymą tarpvalstybinio lygmeniu, turite pirmiausia atidžiai įvertinti priemonių rinkinyje esančias dalyvavimo priemones. Toliau pateikiamos šiuo metu svarbiausios priemonės:

Skundas

Jei esate nepatenkintas su ES susijusia priemone, galite pateikti oficialų skundą Europos ombudsmenui, užpildydami internetinę skundo formą, kuri pateikiama 24 Sutarties kalbomis. Svarbi informacija: šis kanalas yra atviras ne tik ES piliečiams, bet ir visiems Europos Sąjungos gyventojams, įskaitant įmones, asociacijas ir kitus ES įregistruotus subjektus.

www.ombudsman.europa.eu

Patarimai kilus problemoms

Jei jūs, kaip ES pilietis arba įmonė, susiduriate su kliūtimis kitoje šalyje dėl to, kad kuri nors valdžios institucija nedaro to, ką turėtų daryti pagal ES teisę, galite pasinaudoti ES Komisijos sukurtu problemų sprendimo tinklu SOLVIT. Ši internetinė paslauga teikiama 24 kalbomis, kai reikia spręsti tarpvalstybinio pobūdžio problemas, kurios kilo dėl valdžios institucijų netinkamai ES valstybėse narėse taikomos ES teisės.

<http://ec.europa.eu/solvit>

Vartotojų galia

Pavyzdžiui, jei turite problemų dėl savo, kaip vartotojo, teisių arba siekiate gauti žalos atlyginimą, turėtumėte kreiptis į Europos vartotojų centrų tinklą dėl nekokybiškų produktų arba paslaugų bet kurioje iš 30 šalių (28 ES valstybėse narėse, taip pat Norvegijoje ir Islandijoje).

<http://ec.europa.eu/consumers>

Švietimas ir darbas

Jei ieškote darbo ar švietimo galimybių visoje Europoje, visomis oficialiomis kalbomis teikiama paslauga EURES, Europos darbo mobilumo portalas – įrankis, tinkantis tiek darbo ieškantiems asmenims, tiek darbdaviams (2015 m. pavasarį buvo paskelbtos ne mažiau kaip 161 000 laisvos darbo vietos ir 142 000 CV).

<http://ec.europa.eu/eures>

Konsultacijos

Rengdama naują politiką arba keisdama politiką, Europos Komisija labai dažnai inicijuoja viešas konsultacijas svarstomu klausimu. Tai puiki galimybė atsižvelgti į jūsų nuomonę oficialaus proceso ankstyvuju etapu. Galite užsiregistruoti, kad jums būtų pranešta, kada prasidės konsultacijos jums rūpimu klausimu.

<http://ec.europa.eu/yourvoice>

Sąveika

Be oficialių kanalų, visos ES institucijos, organai ir agentūros suinteresuotų ES piliečių ir kitų asmenų informavimu, konsultavimosi, aptarimo ir bendravimo su jais tikslais dabar naudojasi socialiniais tinklais. Turimų kanalų apžvalgą rasite

<http://ec.europa.eu/yourvoice/discussions>

Netiesioginis veiksmas

Yra keletas ES institucijų, kurių tikslas – padėti jums, kaip piliečiui, išsakyti savo nuomonę ES lygmeniu. Tokios institucijos yra Europos Parlamentas (ir jums atstovaujantis europarlamentaras), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Regionų komitetas. Daugiau informacijos rasite

<http://ec.europa.eu/yourvoice/usefullinks>

Be to, netiesioginio viešo veiksmo, žinoma, galima imtis per pilietinės visuomenės organizacijas ar politines partijas vietos, regionų ir nacionaliniu lygiu, užsiimančias su ES susijusiais klausimais.

Peticija

Tai viena pagrindinių Europos piliečių teisių: bet kuris pilietis individualiai ar kartu su kitais bet kurio metu gali pasinaudoti savo teise pateikti Europos Parlamentui peticiją pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 227 straipsnį. Svarbu: šia teise gali pasinaudoti visi ES gyventojai, taip pat asociacijos ir įmonės, kurių pagrindinė buveinė yra Sąjungos teritorijoje.

Peticijoje gali būti pateikiamas asmeninis prašymas, su ES teisės taikymu susijęs skundas ar pastaba arba apeliacija Europos Parlamentui, kad priimtų poziciją konkrečiu klausimu.

www.petiport.europarl.europa.eu

Piliečių iniciatyva

Europos piliečių iniciatyva suteikia 1 mln. piliečių iš bent ketvirtadalio ES valstybių narių galimybę prašyti Europos Komisijos pateikti pasiūlymų dėl teisės aktų tose srityse, kurios priklauso jos kompetencijai. Piliečių iniciatyvos organizatoriai – piliečių komitetas, sudarytas iš bent septynių ES piliečių, gyvenančių bent septyniose skirtingose valstybėse narėse – per vienerius metus turi surinkti reikiamą pritarimo pareiškimų skaičių.

Parašus, kuriuos galima rinkti ir internetu, turi patvirtinti kiekvienos valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos. Sėkmingų iniciatyvų rengėjai dalyvaus klausyme Europos Parlamente. Komisija turės tris mėnesius iniciatyvai išnagrinėti ir nuspręsti, kokių veiksmų imtis.

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative>

Svarstant, kokios priemonės imtis iniciatyvai įgyvendinti, prašytume pabandyti apgalvoti, kokio veiksmo ketinate imtis: ar norėtumėte, kad į ES darbotvarkę būtų įrašytas koks nors naujas klausimas? O gal, priešingai, norite kažką sustabdyti? Galbūt ketinate pagerinti esamą funkciją? Arba kodėl nepasinaudojus viena iš priemonių kaip svertu, papildančiu kitas veiksmo, kuriame dalyvaujate, formas? Taigi yra daug būdų tapti aktyviu ES piliečiu, ir kitoje dalyje galite daugiau sužinoti apie naujausią priemonę – Europos piliečių iniciatyvą.

Europos piliečių iniciatyva – pirmas žingsnis tarpvalstybinės tiesioginės demokratijos link

Europos piliečių iniciatyva vadinama „didžiausia tarpvalstybinės demokratijos naujove“ po to, kai daugiau nei prieš 35 metus pradėti rengti tiesioginiai Europos Parlamento rinkimai. Nuo 2012 m. Europos Sąjungos piliečiai turi tokią pačią teisę kaip ir Europos Parlamento dauguma ir valstybės narės – parengti politinę darbotvarkę visam žemynui.

Toliau pateikiami pagrindiniai faktai apie Europos piliečių iniciatyvą (EPI):

- Kad Europos Komisija apsvarstytų Europos piliečių iniciatyvą politiniu požiūriu, ją turi paremti ne mažiau kaip milijonas ES piliečių per vienerių metų laikotarpį nuo registracijos, iš ne mažiau kaip septynių iš 28 valstybių narių. Kiekvienoje iš septynių valstybių narių turi būti surinktas reikalaujamas minimalus parašų skaičius.
- EPI gali būti įgyvendinama bet kurioje srityje, kurioje Komisija turi įgaliojimus siūlyti teisės aktus, pavyzdžiui, aplinkos, žemės ūkio, transporto, visuomenės sveikatos ar tarptautinės prekybos.
- Prieš inicijuodami piliečių iniciatyvą, piliečiai turi sudaryti „piliečių komitetą“ iš bent septynių ES piliečių, gyvenančių bent septyniose skirtingose valstybėse narėse. Piliečių komiteto nariai turi būti Europos piliečiai.
- Iniciatyvą gali paremti visi ES piliečiai, sulaukę balsavimo Europos Parlamento rinkimuose amžiaus (18 metų visose šalyse, išskyrus Austriją, kur balsuoti galima nuo 16 metų). Norėdami paremti iniciatyvą, piliečiai turi užpildyti specialią popierinę arba internetinę pritarimo pareiškimo formą, kurią pateikia organizatoriai.
- Per tris mėnesius nuo tada, kai EPI buvo sėkmingai įregistruota, Komisija susitiks su organizatoriais, organizatoriai gali pateikti savo iniciatyvą viešajam klausymui Europos Parlamente ir Komisija patvirtins oficialų atsakymą. Jei Komisija nuspręs pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, prasidės įprasta teisėkūros procedūra.

Nors formali teisė inicijuoti Europos teisės aktus priklauso tik Europos Komisijai, Europos piliečių iniciatyva yra parengiamoji teisėkūros priemonė darbotvarkei nustatyti. Įdomu tai, kad EPI atveria duris ir į būsimą dalyvaujamaą politiką: ji labiau tiesioginio, tarpvalstybinio ir skaitmeninio pobūdžio nei visos iki šiol buvusios iniciatyvos.

Dėl šios priežasties piliečių iniciatyva yra ne tik dar viena teisė pateikti peticiją, bet labiau kasdienį piliečių aktyvumą skatinanti teisė dėl klausimų, kurie turi būti įtraukti į Europos institucijų darbotvarkę. Nuo 2012 m. daugiau kaip 50 EPI buvo pateikta Europos Komisijai – 20 iš jų Komisija atsakė registruoti, nes, pagal ją, jos neatitinka visų formalių reikalavimų. 5 atmestos EPI vėliau apskundė šį sprendimą Europos Teisingumo Teismui.

Europos piliečių iniciatyva yra pagrįsta teisine sistema, apimančia ES sutartis ir antrinę ES teisę bei nacionalinės teisės aktus. Nors Oficialiajame registre yra įvairių nacionalinės teisės nuostatų dėl internetinio rinkimo sistemų sertifikavimo ir pritarimo pareiškimų autentiškumo tikrinimo, svarbiausi Europos teisiniai dokumentai – tai:

- Pagrindas: Lisabonos sutarties II antraštinė dalis „Nuostatos dėl demokratinų principų“, 11 straipsnio 4 dalis konsoliduotuose Sutarties dėl Europos Sąjungos ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo redakcijose: Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, Europos Sąjungos oficialusis leidinys C83
- Reglamentas: „Europos piliečių iniciatyva“, Reglamentas (EB) Nr. 211/2011
- gyvadinimas:
  - „Paramos pareiškimas“, tarpinstitucinė byla: 2010/0074 (COD)
  - Internetinė pritarimo pareiškimų rinkimo sistema, (ES) Nr. 1179/2011
  - „Supaprastinimas I“, (ES) Nr. 887/2013

Svarbu. Pagal ES teisę pirmą oficiali EPI peržiūra bus atlikta po trejų metų nuo pradinės procedūros pradžios, o tai reiškia, kad tai vyks 2015/2016 m. Ši tvarka, kuri gali pakeisti ir pertvarkyti esamą procesą, yra užregistruota Oficialiajame registre (ec.europa.eu/citizens-initiative) ir kituose susijusiuose informacijos kanaluose (taip pat žr. šio leidinio paskutinę dalį).

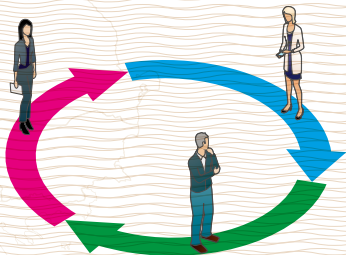
Europos piliečių iniciatyva. Daug būdų imtis veiksmų

Kartais Europos piliečių iniciatyva yra palyginama su šveicarų armijos peiliuku – daugiafunkčiu gražaus dizaino įrankiu. Kadangi EPI gali pasinaudoti daugiau kaip 400 mln. ES piliečių iš 28 valstybių narių (ir viso pasaulio, jeigu gyvenate už ES ribų ir esate ES pilietis), sunku numatyti jos ilgalaikį poveikį valdymui ir demokratijai Europoje.

Vis dėlto jau dabar žinome, kaip buvo panaudotos ir parengtos 50 pirmųjų EPI, ir tam tikru mastu buvo suabejota pirmosiomis EPI taisyklėmis (taip pat žr. tolesnes dalis). Be to, žinome, kad EPI procesas pripažįsta ne mažiau kaip tris galimas aktyvaus piliečio funkcijas: **organizatorius, rėmėjo ir stebėtojo**.

Kaip organizatorius esate proceso centre, nes atsakote už visus pagrindinius veiksmus, numatytus EPI reglamente. Be to, esate atsakingas atstovas kitų institucijų, savo rėmėjų ir visos Europos atžvilgiu. Todėl reikia didelio apdairumo, kantrybės, atsakingumo ir aktyvios komunikacinės bei viešųjų ryšių veiklos.

Jūsų, kaip EPI rėmėjo ir vieno iš ne mažiau kaip milijono žmonių, prašoma pritarti tam tikrai europinei idėjai, svarbiai ne mažiau kaip septynioms valstybėms narėms. Jūsų pagrindinė funkcija – pritarti EPI, t. y. jūs užpildote „pritarimo pareiškimą“ popieriuje arba elektroniniu būdu. Įsitinkinkite, kad pasirašote patvirtintą ir oficialiai užregistruotą iniciatyvą.

Galiausiai, **kaip stebėtoją**, jus gali dominti EPI turinys, norėtumėte ją suprasti ir prireikus galbūt pateiktumėte įdomių įžvalgų ir pastabų organizatoriams, žiniasklaidai, mokslininkams ir ES.

Prieš imdamasis iniciatyvos, pasirašydamas ir komentuodamas ją, jūs, kaip organizatorius, rėmėjas ar stebėtojas, turite apgalvoti daugiau aspektų. Pagrindinis klausimas – koks tam tikros EPI tikslas? Koks jūsų tikslas?

Ar norite pasiūlyti kažką naujo Europai? Ar jūsų siekis yra atšaukti ir panaikinti tam tikrą ES politiką? Vis dėlto, daug dalykų nėra tik juoda ar balta, gera ar bloga – jie tiesiog turi būti patobulinti. Galbūt jums labiausiai rūpi pakeisti ir tam tikrą ES teisės aktą. Galbūt EPI norite panaudoti kaip svertą siekiant paremti jau vykstantį teisėkūros procesą. O galbūt savo būsimą EPI kampaniją laikote priemone plačiam tarpvalstybiniam tinklui ar aljansui sukurti? Galbūt vis dėlto norite šiek tiek paviešinti savo klausimą ar organizaciją agitacijai pasitelkdamas EPI? Tai paliekama spręsti jums pačiam!

Yra daug būdų imtis veiksmų EPI srityje ir ją galite naudoti kaip:

- priemonę, skatinančią ES imtis kažko naujo. Bet jums teks būti labai kantriam, nes užtruks nemažai laiko, kol bet kuri EPI bus įgyvendinta iki galo; pirmiausia jums teks rasti teisingą bazę, kuria galėtumėte pasiremti; viešas diskusijas dėl jūsų pasiūlymo turite laikyti pagrindiniu atlygiu už savo pastangas.
- stabdį, sulaikantį ES nuo tam tikrų veiksmų. Šiuo atveju laikas yra itin svarbus, nes, siekiant didžiausio poveikio ir paramos, teks rasti tinkamą momentą rūpimiems klausimams išsakyti, o tai reiškia, kad reikės skubiai surinkti parašus.
- sklendę, siekiant patobulinti esamus ES teisės aktus. Kadangi norite tam tikrą problemą pašalinti keisdami konkrečius teisės aktus, turite nekomplikuoti dalykų. Tokio pobūdžio EPI paprastai būna pernelyg sudėtingos ir sunkiai valdomos komunikavimo požiūriu, todėl dėkite visas pastangas, kad nenuoltumėte nuo pagrindinės idėjos.

-
- derybinį elementą, pasitelkdami EPI procesą kaip papildomą veiksnį stengiantis daryti poveikį Europos politikos formavimui. Tačiau prieš pradėdami tokią EPI, įvertinkite savo įtaką ir politinę galią, nepriklausomai nuo iniciatyvos, ir įsitikinkite galima papildoma nauda. Aiškiai suformuluokite savo ketinimus, kad jus suprastų jūsų rėmėjai, ir nepamirškite, kad Europos piliečių iniciatyvą galima atšaukti ir kad tai reikia padaryti laiku.
  - katalizatorių, siekiant kurti plataus masto aljansus ir tinklus visoje Europoje. Tai ypač taikytina tais atvejais, kai savo iniciatyvą vertinate kaip ilgalaikės strategijos elementą suburti žmones iš visos Europos ir (arba) parengti Europos rinkimų kampaniją.
  - agitacijos priemonę, kad jūs ir (arba) jūsų grupė taptų žinomesnė viešuosiuose sluoksniuose. Šiuo atveju pirmiausia reikės rasti tinkamą ir lengvai paaiškinamą savo EPI esminį klausimą. Be to, turėtume kuo atviriau išdėstyti savo tikslus, siekiant užtikrinti, kad neapgaujinėjat potencialių rėmėjų.

Baigiamoji pastaba: EPI atveria daug galimybių, tačiau galiausiai viskas priklauso nuo jūsų supratimo ir gebėjimo įvertinti EPI galimybes ir trūkumus. Suvokdami naujojo tarpvalstybinio ir dalyvaujamojo proceso daugiavfunkcę paskirtį, jūsų lūkesčiai gali realizuotis ir išsirutulioti realistiškas požiūris į savo strategiją ir elgseną.

Europos piliečių iniciatyva – dešimt etapų

Ar ketinate inicijuoti savo EPI? Tokiai iniciatyvai įgyvendinti prireiks ne mažiau kaip keleto metų, o gal ir ilgiau (ir gana daug išteklių). Tačiau, jei veikssite protingai ir atsargiai, procesas atvers galimybę įgyti naujų įžvalgų, naujos patirties (tikėtina), kad galėtumėte siekti pokyčių Europoje. Toliau išdėstyti 10 pagrindinių EPI proceso etapų:

1 etapas. Idėja

Jums kilo idėja, turite projektą ar rūpi koks nors klausimas, kuriuos galima įtraukti į Europos politikos formavimo procesą. Pirmą įsitikinkite, ar nėra kitų, galbūt paprastesnių ir lengviau pasiekiamų priemonių, kad būtų išgirsta jūsų nuomonė šiuo klausimu. Jei vis tik pasirinkate EPI, pereikite prie 2 etapo.

2 etapas. Žinios

Europos piliečių iniciatyva – tai procesas, susijęs su daug teisinių ir politinių pasekmių. Prieš viešindami savo būsimą iniciatyvą, sužinokite viską apie proceso galimybes ir trūkumus. Pabandykite įvertinti, ar ši iniciatyva verta jūsų pastangų? Jei manote, kad taip, pereikite prie 3 etapo.

3 etapas. Tikslai

Tai dar vienas svarbus tarpinis punktas prieš imantis pirmų oficialių veiksmų. Kokių tikslų siekiate savo iniciatyva ir ką galima realiai tikėtis pasiekti? Apibrėžkite savo iniciatyvos tikslą, taikymo sritį ir konkrečią funkciją. Išdėstykite kuo glausčiau.

4 etapas. Pasirengimas

Jūsų pirminio pasiūlymo formuluotė ir paaiškinimas turi būti suprantami daugeliu įvairių kalbų ir dar daugiau politinių kultūrų visoje Europoje. Kaip ir daugelis organizatorių, galbūt norėsite pasinaudoti internetine pritarimo pareiškimų rinkimo sistema: dabar pats laikas ją sukurti ir pasinaudoti visa galima parama.

5 etapas. Registracija

Daugeliui organizatorių tai tampa didžiule kliūtimi. Jums reikia kuo skubiau susisiekti su Komisijos tarnybomis, kad įsitikintumėte, jog jūsų pasiūlymas yra suformuluotas teisingai. Tai galima padaryti, jei to iš tiesų norite! Tada būtina oficialiai paskelbti savo EPI internete ir laukti, kol Komisija per du mėnesius patikrins jos priimtinumą. Per tą laiką sukurkite savo internetinę pritarimo pareiškimų rinkimo sistemą, kad viskas būtų parengta laiku.

6 etapas. Parašų rinkimas

Atėjo ne tik geriausias, bet ir sunkiausias momentas, kai per mažiau nei vienerius metus turėsite įtikinti daugiau kaip milijoną europiečių bent iš septynių skirtingų šalių. Šiam etapui reikia pasirengti gerokai iš anksto, sukuriant visos Europos tinklą, apimančią jus remiančius partnerius visoje Europoje.

7 etapas. Dialogas

Jei nekomunikuosite, neturėsite rėmėjų; dialogas su visais įmanomais draugais ir netgi skeptikais bus labai svarbus ilgalaikiai jūsų iniciatyvos sėkmei. Kad parašus būtų rinkti lengviau, pasinaudokite (socialine) žiniasklaida ir viešais renginiais.

8 etapas. Kliūtys

Reikės patenkinti daugybę reikalavimų ir pašalinti daug kliūčių, kol galiausiai galėsite savo iniciatyvą su visais būtiniais patvirtinimais pateikti ES Komisijai. Tam reikalinga tvirta ir gerai parengta jūsų iniciatyvos valdymo komanda. Dėl kvailių klaidų atsiras didelių papildomų išlaidų, vilkinimo ir nusivylimo.

9 etapas. Komunikacija

Jūsų EPI pateikimas tėra tik dar vieno svarbaus skyriaus pradžia: komunikacija oficialia ES tema atves jus į pagrindinę politinę areną. Tik pripažinus, kad jūsų iniciatyva gali būti sėkmingai užregistruota, jums atsivers naujos durys: formaliuose pokalbiuose su Komisija ir viešuose klausymuose Europos Parlamente. Jums bus suteikta puiki proga įtikinti dar daugiau žmonių, galbūt net tinkamų žmonių!

10 etapas. Išvados

Varginančio, tačiau, tikėtina, daug galimybių atveriančio darbo pabaiga. Nepamirškite administracinio darbo, taip pat dokumentacijos ir įvertinimo, kad būtų galima pasimokyti iš padarytų išvadų (ir pasidalyti jomis). Kadangi nuo 2012 m. pateikta daugiau kaip 50 EPI, taigi yra iš ko pasimokyti.

Europos piliečių iniciatyva, arba kaip pasiekti pokyčių

Carpe Diem: sustabdykite Transatlanti- nės prekybos ir investicijų partnerystės susitarimą

2014 m. vasarą socialiniai judėjimai visoje Europoje, stebėdami vykstančias ES ir JAV bei Kanados laisvosios prekybos susitarimo derybas, pateikė du pasiūlymus: sustabdyti derybas dėl TPIP ir neratifikuoti CETA. EPI organizatoriai nurodė, kad pagrindinė priežastis buvo „investuotojų ir valstybės ginčų sprendimas“, kuris „kelia grėsmę demokratijai ir teisei valstybei“. Nors Europos Komisija EPI atmetė, o organizatoriai netrukus kreipėsi į Teismą, kampanija išnaudojo stiprėjančią viešų diskusijų tendenciją ir inicijavo vadinamąją „pačių organizuotą“ EPI, taikydami jai formalaus EPI proceso reikalavimus ir per metus surinkdami daugiau kaip 1,5 mln. pritarimo pareiškimų – didžiausios paramos sulaukta iš pirmųjų ES valstybių narių: Vokietijos, Prancūzijos ir Beneliksų šalių.

stop-ttip.org

Saugokite gyvūnus: stabdykite vivisekciją

Gyvūnų apsaugos klausimai tradiciškai sulaukia didelės visuomenės paramos. JAV pagrindinė gyvūnų apsaugos organizacija „Humane Society“ dažnai vadinama sėkmingiausios iniciatyvos rėmėja. ES panašus judėjimas įgavo pagreitį 2012-2013 m., kai buvo gauta daugiau kaip 1 173 130 pritarimo pareiškimų siūlant naujus ES teisės aktus, pagal kuriuos bandymai su gyvūnais medicinos mokslinių tyrimų srityje iš esmės buvo pripažinti neteisėtais. Ši EPI Europos Komisijai buvo pateikta 2015 m. kovo mėn.

www.stopvivisection.eu

Gyvybės išsaugojimo judėjimas: „One of US“ (vienas iš mūsų)

„Embrionas yra žmogiška būtybė, užsimezgusi, bet negimusi, todėl jos negalima žudyti, kad gautume kamienines ląsteles“. Remdamiesi šiuo esminiu argumentu ir pasiūlymu dėl naujų ribojančių ES teisės aktų dėl kamieninių ląstelių mokslinių tyrimų, iniciatyvos „One of US“ organizatoriai sugebėjo EPI procesą išnaudoti kaip tvirtą kampanijos priemonę. Jie daugiau nei kitų EPI organizatoriai surinko popierinių pritarimo pareiškimų ir galiausiai jiems pavyko surinkti daugiau parašų nei bet kuri kita iniciatyva iki šiol. Tačiau jų pasiūlymas sulaukė labai menkos ES Komisijos reakcijos – tai supykė organizatorius ir jie kreipėsi į Europos Teisingumo Teismą dėl Komisijos neveikimo.

www.oneofus.eu

Prieš privatizaciją: „Right2Water“ (teisė į vandenį)

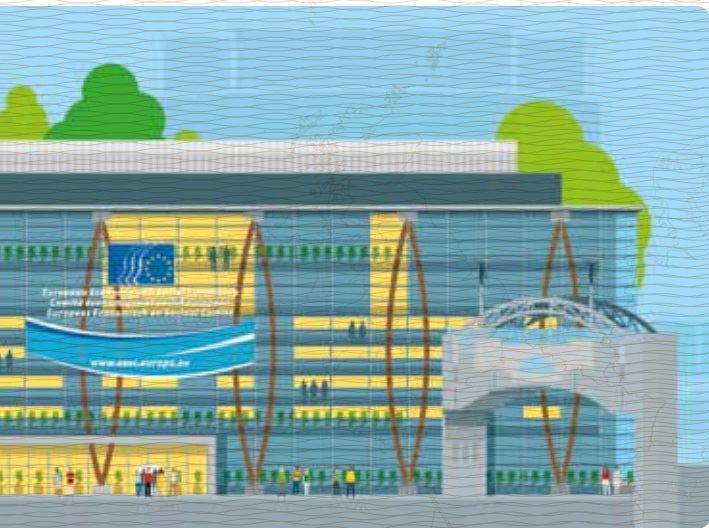
Tai buvo viena pirmųjų istorijoje įregistruotų EPI, kuri perėjo (beveik) visus etapus iki pat viršaus. Iniciatyva „Right2Water“, kurią pirmiausia inicijavo Europos profesinės sąjungos, rėmėsi tarptautine teise laisvai gauti geriamojo vandens ir naudotis geromis sanitarinėmis sąlygomis; ši iniciatyva buvo susieta su ES diskusijomis, ar leisti privatiems investuotojams pirkti ir parduoti vandens išteklius visoje Sąjungoje. Plėtojant EPI, diskusijos sulaukė didelio visuomenės dėmesio, per keletą dienų surinkta beveik milijonas parašų – naujai internetinei parašų rinkimo sistemai teko nelengvas išbandymas. Kai iniciatyva galiausiai pasiekė ES Komisiją, kaip numatyta pagal EPI teisės aktą, ši ES institucija iniciatyvą įvertino palankiai, bet nesiėmė jokių veiksmų dėl naujų teisės aktų.

www.right2water.eu

TARPVALSTYBINIS TILTAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) yra seniausia ES institucija, įkurta 1957 m. Romos sutartimi. Komitetą sudaro 353 nariai, skiriami iš visų ES valstybių narių, atstovaujančių darbdaviams, darbuotojams ir trečiajai grupei, kuri atstovauja įvairioms veiklos sritims, pvz., ūkininkų, vartotojų grupės ir profesinės organizacijos.

Kadangi EESRK yra patariamasis organas socialiniais ir demokratijos klausimais, jo vaidmuo pastaruoju metu sustiprėjo, jis tapo pagrindiniu tiltu „tarp Europos pilietinės visuomenės ir ES institucijų“. Kitaip tariant, EESRK šiuo metu yra svarbi pagalbinė infrastruktūra, skirta aktyviam pilietiškumui ir dalyvaujamajai demokratijai.

Pirmiausia šis vaidmuo pasireiškia aktyviu 353 narių iš visos Europos darbu su socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir mokyklomis. Rengdamas nuomones dėl naujų ES teisės aktų dėl dalyvaujamosios demokratijos (pirmiausia Lisabonos sutarties 11 straipsnis), EESRK laikosi iniciatyvos pozicijos, kad Europos piliečių iniciatyva taptų kuo lengviau prieinama ir patogi.

Anksčiau EESRK yra paskelbęs EPI naudotojo vadovą 23 kalbomis; dabar jau išleistas šis leidinys, kuris piliečiams iš visos Europos tampa atskaitos tašku ir gairėmis, kaip pasiekti, kad jų nuomonė būtų išgirsta veiksmingai ir ilgam.

Yra ir daugiau būdų, kaip EESRK galėtų jus paremti:

EPI diena

Europos žmonių galios pavasaris! Kartu su pagrindinėmis pilietinės visuomenės organizacijomis visoje Europoje kiekvieną balandžio mėn. EESRK organizuoja aktyvių piliečių ir suinteresuotųjų subjektų susitikimą, kad peržiūrėtų ir atnaujintų dalyvaujamąjį procesą, nustatytą Europos piliečių iniciatyva.

www.eesc.europa.eu/eciday2015

Pasiklydę vertime?

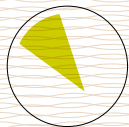
Tai didžiulis iššūkis kiekvienam, nusprendusiam tapti aktyviu Europos politikos rengimo proceso dalyviu, nesvarbu, ar tai būtų institucija, ar aktyvūs piliečiai – išdėstyti savo idėjas visiems ES piliečiams savo gimtąja kalba. Kalbant apie EPI, dabar EESRK siūlo naują ir unikalią paslaugą užregistruotoms piliečių iniciatyvoms – jų oficialių registracijos dokumentų nemokamą vertimą į kitas ES kalbas.

citizensinitiative@eesc.europa.eu

Daugiau informacijos

Kartu su nevyriausybinio EPI paramos centru (žr. tolesnėje dalyje), EESRK sukūrė unikalius internetinės informacijos išteklius EPI pagrindinės informacijos ir praktinės patirties srityje. Išteklius sudaro visa turima medžiaga (moksliniai tyrimai, teisiniai vertinimai, straipsniai ir publikacijos) ir paaiškinimai, kaip juos gauti.

<http://xteam.eesc.europa.eu/sites/eci-db>

PARAMOS CENTRAS

Pilietinė visuomenė ir piliečių žiniasklaida

Parama čia pat – tereikia tik pasinaudoti

Kaip aktyvus ES pilietis tikrai esate ne vienas. Jūsų yra daugiau kaip 400 mln. Nesate vienas ir tuomet, kai reikalinga valdžios ir pilietinės visuomenės parama, kad jūsų balsas būtų išgirstas. Tarp daugelio kitų turimų išteklių rekomenduojame tokią tarpvalstybinę paramą, gaires ir žiniasklaidą visoje Europoje:

Europos piliečių iniciatyva

– EPI paramos centras yra bendra iniciatyva, kuriai vadovauja Europos piliečių veiksmų tarnyba, Democracy International ir Initiative and Referendum Institute Europe. Centras parūpina naujus naujienlaiškių numerius, teikia konkrečias konsultacijas, atlieka mokslinius tyrimus ir analizę bei leidžia naudotis žinių centru apie EPI.

ecas.org/services/eci-support-centre/
elisa.bruno@ecas.org

– EPI kampanija – tai organizacija, siekianti vienintelio tikslo – sėkmingai pristatyti ir įgyvendinti Europos piliečių iniciatyvą, siūlo pasinaudoti informaciniais ištekliais ir paramą agitacinei veiklai.

www.citizens-initiative.eu/about/the-eci-campaign
berg@citizens-initiative.eu

Dalyvaujamoji demokratija

- Mokslinių tyrimų aktyvios pilietybės ir dalyvaujamosios demokratijos centras Vupertalio universitete renka ir analizuoja duomenis apie šiuolaikinės tiesioginės demokratijos procedūras ir praktiką. Jis rengia mokymus, teikia konsultacijas ir prieglobą tokiems internetiniams ištekliams kaip Direct Democracy Navigator.

www.direct-democracy-navigator.org

editor@direct-democracy-navigator.org

- Vis daugiau vyriausybinių subjektų investuoja visoje Europoje į pagalbines infrastruktūras, skirtas aktyviai pilietybei ir dalyvaujamajai demokratijai, kūrimą, teikia rekomendacijas, kaip pasiekti, kad jūsų balsas būtų išgirstas. Buvo sukurtas naujas regionų ir vietos valdžios institucijų tinklas.

www.beteiligungsportaal-bw.de/network-participation

Fabian.Reidinger@stm.bwl.de

Piliečiai ir žurnalistika

- Euractiv aktyvią Europos pilietybę susieja su profesionalia elektronine žurnalistika ir pateikia pasakojimų, nuomonių, analizės ir bendro pobūdžio informacijos apie politinius įvykius visoje Europoje trimis kalbomis – anglų, prancūzų ir vokiečių.

www.euractiv.com

fondateur@euractiv.com

- Swissinfo.ch, Šveicarijos transliavimo kompanijos tarptautinės tarnybos „Tiesioginės demokratijos žiniasklaidos platforma“ šūkis yra „Žmonės. Dalyvavimas. Galia“. Ši tarnyba skelbia naujienas, nuomones ir bendrą informaciją apie aktyvią pilietybę ir dalyvaujamąją demokratiją pasaulyje dešimčia kalbų – anglų, prancūzų, vokiečių, ispanų, arabų, rusų, kinų, portugalų, italų ir japonų.

www.swissinfo.ch/directdemocracy

amr.huber@swissinfo.ch

Pastabos

Šio paso koncepcijos ir turinio autorius Bruno Kaufmann, korespondentas demokratijos klausimais, politologas ir Faliuno (Švedija), kuri yra pirmoji savivaldybė Europoje, 2013 m. išleidusi vietos demokratijos pasą, rinkimų komisijos pirmininkas.

<http://www.falun.se/demokrati>

<http://people2power.info>

<http://iri-europe.org>

FALUN

people2power
hosted by swissinfo.ch

IRI Initiative and
Referendum
Institute Europe

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Leidinio atsakingoji redakcija: Vizitų ir leidinių tarnyba
EESC-2015-15-LT

www.eesc.europa.eu

© Europos Sąjunga, 2015
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Spausdinta versija
QE-04-15-149-LT-C
ISBN 978-92-830-2724-9
doi:10.2864/24924

PDF versija
QE-04-15-149-LT-N
ISBN 978-92-830-2732-4
doi:10.2864/273656

LT